

Р. В. Тищенко

Житомирський державний університет

імені І. Франка

Науковий керівник:

к.ф.н., доц. Андрушенко О. Ю.

к.пед.н., доц. Папіжук В. О.

ІНФОРМАЦІЙНО-СТРУКТУРНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЛОКАТИВІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ 19 СТ.

Діахронічні дослідження інформаційної структури речення (ICP) [2; 4; 6] допомагають виявити стан мовної системи на певному етапі та окреслити майбутню перспективу її розвитку. ІС впливає на порядок слів у реченні та пояснює взаємозв'язок між його смисловими групами [1].

Наше дослідження спирається на з'ясування місця адвербів *there* в англійському та *là* у французькому реченнях, визначення типу інформації за таксономією удаваної проінформованості Е. Прінс (стара / нова інформація) [7] та виокремлення таких елементів як «топік» – «фокус» за формулою Л. Ріцці на основі теорії Х-штрих [8].

Нами було проаналізовано 80 прикладів вживання локативу *there* в американському варіанті англійської мови (на основі корпусу COHA) [5] та 53 приклади вживання французького прислівника *là* (нові корпусу Frantext) [3] в період 1810-тих рр.

В англійській мові було виокремлено 14 різноманітних порядків слів в межах нашої вибірки, найбільш поширеними з яких є **SV + there + (O)**, що складає 32,5 % від загальної кількості, **SVO + there** – 17,5 %, **There + VS** – 10 %, **There + SV(O)** – 8,75 %. У всіх цих випадках локатив *there* виражає стару інформацію. У 3,75% адверб маркує нову інформацію при порядку слів **There + SV(O)**, по 2,5 % при **There + VS** та **S + there + V(O)**.

Отже, дані нашого дослідження показують, що у 87,5 % випадків локатив *there* буде виражати саме стару інформацію, не зважаючи на його місце у реченні і тільки у 12,5 % – нову.

Щодо французької мови, то нами було виокремлено 9 порядків слів у французькій мові у 1810-х рр. Структура **Là + VO** становить 24,5 % та є найчисленнішою, на другому місці – **SV + là + (O)** – 22,6 % та **Là + SVO** складає 20,7 % від загальної вибірки. Прислівник *là* виражає нову інформацію при таких порядках слів: **SVO + là** – 11,3 % та по 5,7 % при **Là + VO**, **SV + là + (O)** та **Là + SVO**.

Отже, у 69,7 % випадків локатив *là* позначає стару інформацію, що майже вдвічі частіше, ніж структури, де він позначає нову інформацію (30,3%).

З речення «*The spirit of departed days! That harper had an audience **there** – in heaven, and earth*» постає, що локатив *there* виражає нову інформацію, адже

після йде уточнення «*in heaven, and earth*». Локатив стоїть на останньому місці в структурі **SVO** + *there* та маркує фокус речення, адже несе в собі додаткове навантаження. Речення можна охарактеризувати як Topic First Principle, тому що маркером топіка в реченні виступає вказівний займенник *That*.

Речення може бути представлено у вигляді наступної синтаксичної дериваційної моделі:

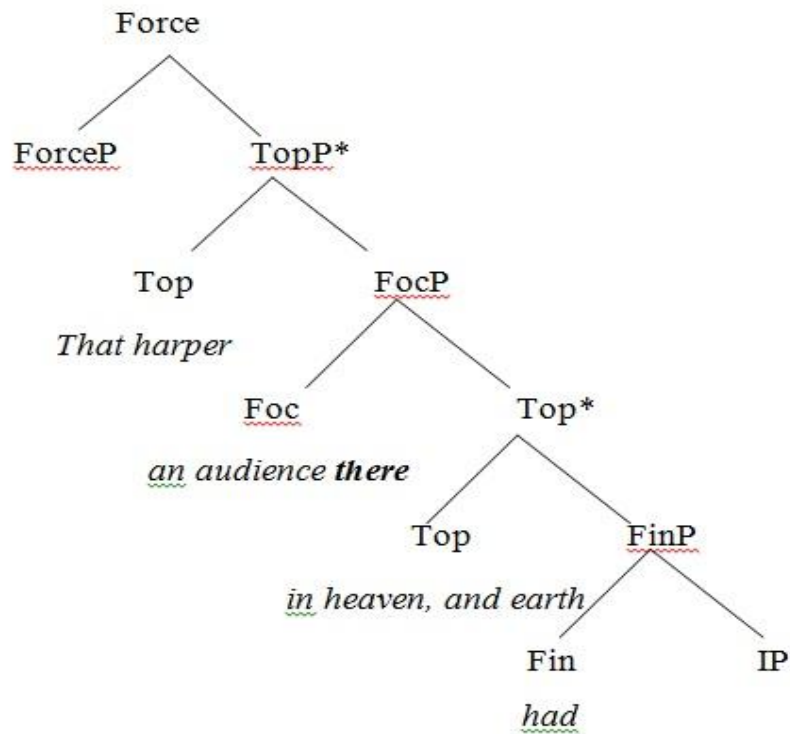

Рис.1. Дериваційна ознакова модель інформаційної структури речення

В прикладі «*Ainsi il y aura plus d'ambition là où il y aura moins de fixité dans le pouvoir; plus de cupidité là où il y aura plus de commerce*» до уваги беремо першу частину речення, локатив стоїть після **SVO** та в обох випадках *là* маркує нову інформацію. Частина речення, яка знаходиться після прислівника містить пояснення, де саме буде більше амбіцій – «*où il y aura moins de fixité dans le pouvoir*», тобто там, де діяльність влади не буде фіксованою (обмеженою). Порядок слів **SVO** + *là*, де локатив виражає ще невідому інформацію, є найпоширенішим і складає 11,3 % від суцільної вибірки. Що ж до вираження знайомої інформації, то такого порядку слів у період 1810-х рр. не було виявлено, що свідчить про його рідке використання та непритаманність вираження старої інформації через такий порядок слів у реченні.

Графічна інтерпретація моделі речення виглядає наступним чином:

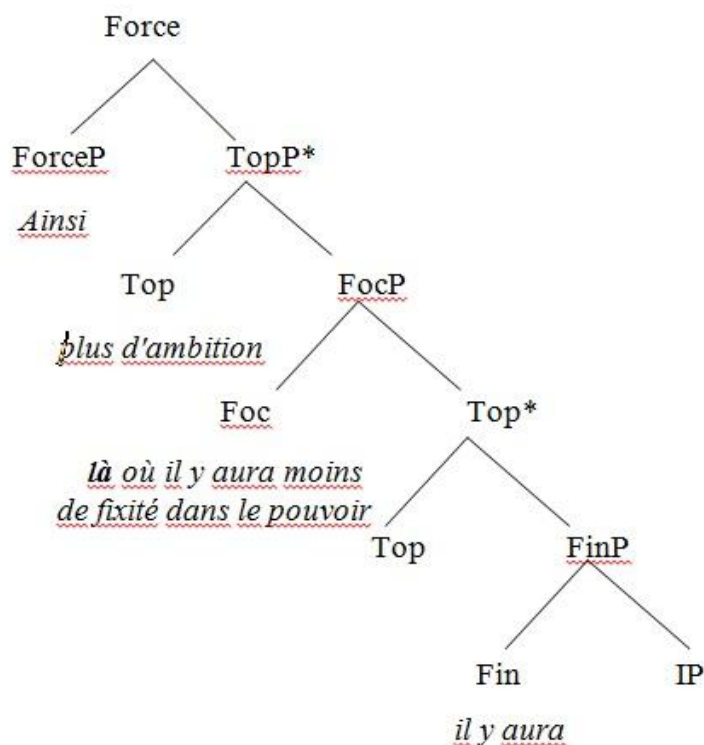
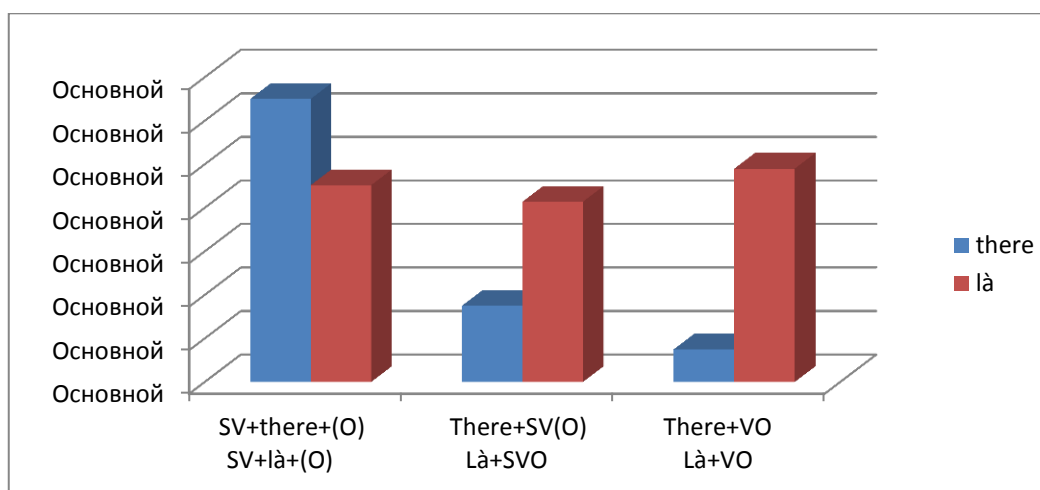
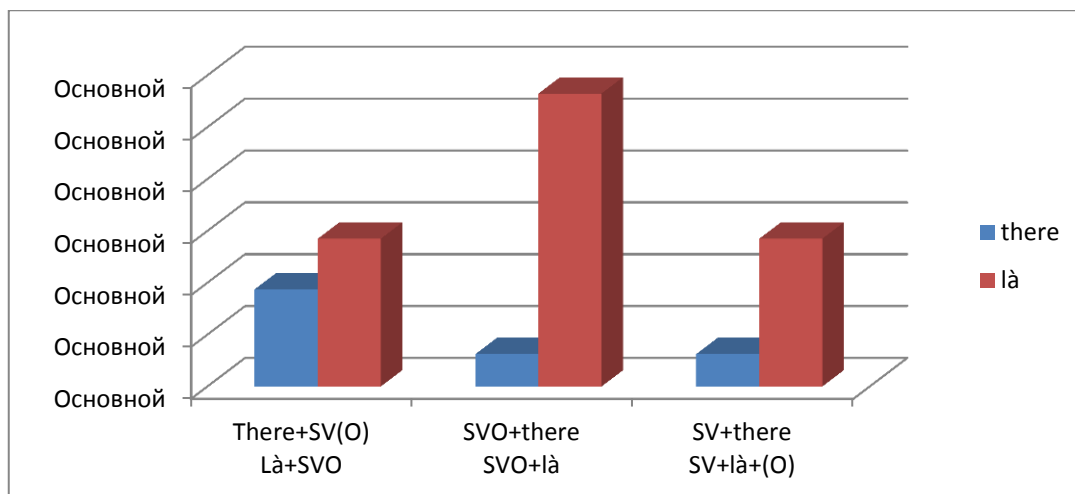

Рис.2. Дериваційна ознакова модель інформаційної структури речення

Таким чином, результати нашого дослідження показують, що при порядку слів **SVO** + *локатив* в англійській мові локатив буде виражати нову інформацію у 1,25 %, а у французькій мові – у 11,3 % випадків. Щодо інших структур, то в діаграмі, наведеній нижче, видно співвідношення вираження старої інформації в різних структурах в англійських та французьких реченнях відповідно.

З другої діаграми, що показує співвідношення вираження нової інформації у реченнях з локативами *there* та *là*, видно, що у французькій мові локатив частіше маркував нову інформацію, коли він стояв в ініціальній позиції, в кінці всього речення або після дієслова.

Отже, ми можемо зробити висновок, що в період 1810-х рр. англійському та французькому реченням був притаманний фіксований порядок слів **SVO**, але зустрічались також інверсія **VS** в англійській мові (1 %) та **SOV** у французькій мові (1,9 %). Інформаційно-структурне пакування визначалось залежно від місцеположення членів речення та їх смислового навантаження.

Список використаної літератури

1. Матезиус В. О. О так называемом актуальном членении предложения / В. О. Матезиус // Пражский лингвистический кружок. – М., 1967. – С. 239-245.
2. Andrushenko O. Information-structural characteristics of Middle English temporal adverbs Science and Education a New Dimension. Philology, II(4), Issue: 24, Budapest, 2014
3. Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cnrtl.fr/corpus/frantext/>
4. Chomsky N. The Minimalist Program / Noam Chomsky. – Cambridge, Mass.: MIT Press, 1995. – 420 p.
5. Corpus of Historical American English. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corpus.byu.edu/coha/>
6. Halliday M. Notes on Transitivity and Theme in English / M. Halliday // Journal of Linguistics 3. – Part 2. – 1967. – P.199–244.
7. Prince E. F. The ZPG Letter: Subjects, Definiteness, and Information Status / E. F. Prince // Discourse Description. Diverse Linguistic Analyses of a Fund Raising Text //– Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992. – P.295-325.
8. Rizzi, L. The Fine Structure of the Left Periphery / L. Rizzi // Elements of Grammar. – Dordrecht: Kluwer, 1997. – P. 281-337.